27. 7. 2017

ID: 106174

Restituce a privatizace

Je-li pro posouzení platnosti majetkoprávního úkonu a práv a povinností z něj plynoucích rozhodující stav v době, kdy byl tento úkon učiněn, pak ani pozdější omezení státu v dispozicích s určitým majetkem, nemohlo zamezit vzniku vlastnického práva akciové společnosti k nemovitostem, jež představovaly splacený hmotný nepeněžitý vklad do společnosti, byť vlastnické právo k nim nemohla akciová společnost nabýt dříve, než vznikla zápisem do podnikového rejstříku (§ 27 zákona č. 104/1990 Sb., o akciových společnostech) a kdy se stala právnickou osobou způsobilou mít práva a povinnosti. Ani ustanovení § 3 odst. 1 zákona 92/1991 Sb. (ve znění účinném do 31. 12. 2012) nepůsobí zpětně na právní úkony, jimiž bylo nakládáno s majetkem v něm uvedeným v době před účinností tohoto právního předpisu (před 1. 4. 1991) a nemohlo proto zamezit nabytí vlastnického práva akciovou společností (založenou podle zákona č. 104/1990 Sb.) k nemovitostem, které do ní vložil stát coby zakladatel jako nepeněžitý vklad před účinností zákona č. 92/1991 Sb., postupem podle § 32 odst. 3 zákona č. 111/1990 Sb.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 28 Cdo 534/2015, ze dne 11.4.2017)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl ve věci žalobkyně: Katedrální kapitula při chrámu Svatého Ducha v Hradci Králové, se sídlem v H.K., zastoupená Mgr. S.H., advokátem se sídlem v P., proti žalovaným: 1) Stavební geologie, akciová společnost v likvidaci, se sídlem v P., zastoupená JUDr. D.D., advokátem se sídlem v P., a 2) Česká republika – Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových, se sídlem v P., o určení vlastnického práva, vedené u Okresního soudu v Náchodě pod sp. zn. 6 C 45/2013, o dovolání žalobkyně proti rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 2. října 2014, č. j. 19 Co 208/2014-168, tak, že dovolání se zamítá.

Z odůvodnění :

Okresní soud v Náchodě rozsudkem ze dne 11. března 2014, č. j. 6 C 45/2013-92, určil, že „Česká republika je vlastnicí budovy na pozemku p. č. st. 1 (objekt občanské vybavenosti), pozemku p. č. st. 1, budovy na pozemku p. č. st. 2 (objekt občanské vybavenosti), pozemků p. č. st. 2, p. č. 148/2, p. č. 315/1, p. č. 319, v obci T. n. M. a katastrálním území S. u T. n. M.“ (dále jen „předmětné nemovitosti“), a rozhodl o nákladech řízení a o poplatkové povinnosti prvního žalovaného.

K odvolání první žalované Krajský soud v Hradci Králové rozsudkem ze dne 2. října 2014, č. j. 19 Co 208/2014-168, rozsudek soudu prvního stupně změnil tak, že se žaloba o určení vlastnického práva České republiky k předmětným nemovitostem zamítá (výrok I), a znovu rozhodl o náhradě nákladů řízení před soudem prvního stupně a o nákladech odvolacího řízení (výroky II, III a IV).

Rozhodováno bylo o žalobě podané církevní právnickou osobou s odkazem na ustanovení § 18 odst. 1 zákona č. 428/2012 Sb., o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi a o změně některých zákonů (zákon o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi), ve znění nálezu Ústavního soudu č. 177/2013 Sb. (dále jen „zákon č. 428/2012 Sb.“), jíž byl zpochybňován převod (přechod) předmětných nemovitostí z majetku státu do vlastnictví první žalované uskutečněný v procesu jejího založení a vzniku, při němž bylo nakládáno s nemovitostmi z původního (historického) majetku církve; žalobkyně dovozovala, že se tak stalo v rozporu s ustanovením § 3 odst. 1 zákona č. 92/1991 Sb., o podmínkách převodu majetku státu na jiné osoby, ve znění účinném do 31. 12. 2012 (dále jen „zákon č. 92/1991 Sb.“).

Odvolací soud vyšel ze zjištění, že k předmětným nemovitostem je v katastru nemovitostí zapsáno vlastnické právo první žalované – akciové společnosti, jejímž zakladatelem je stát a jež byla jednorázově založena k 31. 12. 1990 na základě zakladatelského plánu podle zákona č. 104/1990 Sb., o akciových společnostech. Rozhodnutím zakladatele byl do akciové společnosti (postupem dle § 32 odst. 3 zákona č. 111/1990 Sb., o státním podniku) vložen jako nepeněžitý vklad hmotný majetek bez likvidace současně zrušeného státního podniku Stavební geologie (dle rozhodnutí ministra životního prostředí České republiky ze dne 29. 12. 1990, č. j. 4195/BM/90, vydaného na základě předchozího souhlasu vlády České republiky z 19. 12. 1990, č. 361), do kterého patřily i předmětné nemovité věci. Do podnikového rejstříku byla první žalovaná zapsána (a vznikla tak) dne 18. 6. 1991. Na pokladě takto zjištěného skutkového stavu odvolací soud uzavřel, že dispozice s předmětnými nemovitostmi, uskutečněné v procesu zakládání první žalované, neporušují blokační ustanovení § 3 zákona č. 92/1991 Sb., neboť byly učiněny před 1. 4. 1991, kdy tento zákon nabyl účinnosti, a to včetně splacení nepeněžitého vkladu zakladatelem, k němuž zde došlo zakladatelským plánem. Okamžik vzniku první žalované – dodává odvolací soud – podstatný není, neboť „k odstátnění majetku došlo již jeho vložením do zakládané akciové společnosti, kdy stát přestal být vlastníkem majetku a stal se vlastníkem akcií zakládané akciové společnosti“.

Proti rozsudku odvolacího soudu podala žalobkyně dovolání, jež považuje za přípustné podle § 237 občanského soudního řádu (spatřujíc přípustnost v tom, že rozhodnutí odvolacího soudu závisí na vyřešení právních otázek, dovolatelkou formulovaných, při jejichž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu, případně v jeho rozhodovací praxi dosud nebyly řešeny). Za nesprávné právní posouzení věci, naplňující tak dovolací důvod podle § 241a odst. 1 občanského soudního řádu, dovolatelka označuje řešení otázky „nabytí nemovitostí akciovou společností“, namítajíc, že k němu bylo třeba i vzniku akciové společnosti jejím zápisem do podnikového rejstříku podle § 27 odst. 1 zákona č. 104/1990 Sb. Z toho, že 1. 4. 1992 byly nemovité věci stále ve vlastnictví státu, pak dovolatelka dovozuje, že přechodu věcí z vlastnictví státu do vlastnictví první žalované zabránilo ustanovení § 3 odst. 1 zákona č. 92/1991 Sb. Jako judikaturou neřešenou formuluje dovolatelka otázku, „zda bylo v souladu s ustanovením § 32 zákona č. 111/1990 Sb., o státním podniku, a v něm stanovenou lhůtou (do 31. 12. 1990), aby ministr vydal rozhodnutí o zrušení státního podniku a založení akciové společnosti, ačkoliv nebyl ke dni tohoto rozhodnutí vyhotoven zakladatelský plán ani stanovy akciové společnosti“; v dané věci vydané rozhodnutí zakladatele (označené rozhodnutí ministra životního prostředí ze dne 29. 12. 1990) považuje dovolatelka i z tohoto důvodu za neplatné, neboť se jím dle jejího mínění vkládá majetek zrušeného státního podniku do akciové společnosti, která ještě nebyla ani založena (k jejímu založení mělo dojít až zakladatelským plánem a schválením stanov dne 31. 12. 1990). Za nesprávné považuje dovolatelka také posouzení otázky, „kdy stát přestal být vlastníkem nemovitostí a stal se namísto nich vlastníkem akcií státní akciové společnosti“, opakujíc svou argumentaci, že se tak mohlo stát nejdříve okamžikem vzniku první žalované, jemuž však předcházela blokace majetku zákonem č. 92/1991 Sb., která – podle názoru dovolatelky – zabránila tomu, aby vlastnictví k předmětným nemovitostem nabyla první žalovaná. Odvolací soud dle mínění dovolatelky pochybil i tím, nevzal-li na zřetel, že nabytí vlastnického práva k nemovitostem bylo do evidence nemovitostí zapsáno až v roce 1992. Nesprávnost napadeného rozhodnutí spatřuje dovolatelka i v tom, že jím nebyl respektován Ústavním soudem akcentovaný princip ex favore restitutionis, tedy že restituční předpisy je třeba vykládat ve vztahu k oprávněným osobám co nejvstřícněji. V rovině procesní vyslovila dovolatelka pochybnost o tom, zda odvolání bylo podáno oprávněnou osobou, tedy první žalovanou, uvádí-li se v něm, „že bude podrobněji doplněno později z důvodu nemoci a nepřítomnosti právního zástupce“ a kdy je na odvolání uvedeno jméno právního zástupce „bez čitelného podpisu a razítka advokáta“. Navrhla, aby Nejvyšší soud rozsudek odvolacího soudu změnil tak, že jím potvrdí rozsudek soudu prvního stupně, jímž bylo žalobě o určení vlastnického práva vyhověno.

První žalovaná označuje dovolání za nepřípustné, považujíc právní posouzení věci odvolacím soudem

za souladné s ustálenou rozhodovací praxí dovolacího soudu. Tvrzení dovolatelky, že ke dni rozhodnutí ministra životního prostředí ze dne 29. 12. 1990 nebyl schválen zakladatelský plán a stanovy akciové společnosti, dle názoru první žalované neodpovídá zjištěnému skutkovému stavu, a jako nedůvodnou první žalovaná odmítá i argumentaci dovolatelky o porušení ústavně zaručených základních práv a svobod, stejně tak jako námitky o vadách a vnitřní rozpornosti odvolání, jež podal a později doplnil zplnomocněný zástupce první žalované. Proto navrhla, aby Nejvyšší soud dovolání odmítl jako nepřípustné, event. zamítl jako nedůvodné.

Druhá žalovaná ve vyjádření k dovolání označila rozhodnutí odvolacího soudu za správné a navrhla zamítnutí dovolání.

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a občanského soudního řádu) projednal dovolání podle zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve znění účinném do 31. 12. 2013 (dále jen „o. s. ř.“), jež je rozhodné pro daný dovolací přezkum (srov. čl. II bod 7 zákona č. 404/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, a čl. II bod 2 zákona č. 293/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony).

Po zjištění, že dovolání proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu bylo podáno oprávněnou osobou (účastnicí řízení) zastoupenou advokátem (§ 241 odst. 1 o. s. ř.) a ve lhůtě stanovené § 240 odst. 1 o. s. ř., se Nejvyšší soud zabýval přípustností dovolání.

Podle ustanovení § 237 o. s. ř. není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak.

Dovolání je přípustné, neboť závisí na vyřešení otázky hmotného práva [zda ustanovení § 3 odst. 1 zákona č. 92/1991 Sb. vyloučilo vznik vlastnického práva akciové společnosti k historickému majetku církví charakterizovanému tímto ustanovením, jenž byl státem coby zakladatelem vložen do akciové společnosti postupem dle § 32 odst. 3 zákona č. 111/1990 Sb. jako nepeněžitý vklad], kterou dovolací soud ve své rozhodovací praxi dosud neřešil.

Je-li dovolání přípustné, dovolací soud přihlédne též ke zmatečnostem uvedeným v § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229 odst. 3, jakož i k jiným vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (srov. § 242 odst. 3 věty druhé o. s. ř.). Takové vady se z obsahu spisu nepodávají. Jako námitku vadou řízení, jež mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí (tedy nikoliv uplatnění dovolacího důvodu dle § 241a odst. 1 o. s. ř.) by bylo možno kvalifikovat i v dovolání uplatněnou kritiku postupu odvolacího soudu, jenž rozhodl meritorně o odvolání, které měl – dle mínění dovolatelky – odmítnout pro vady či nedostatek subjektivní legitimace první žalované (odvolatelky) k podání odvolání (§ 209 a § 43 odst. 2; § 218 písm. b/ o. s. ř.). Je-li odvolání co do obsahu neurčité či postrádající zákonem vyžadované náležitosti (k nimž patří i podpis odvolatele či jeho zástupce na odvolání), jde právě o vadu odvolání odstranitelnou postupem podle § 209 o. s. ř. K takovému postupu zde ovšem nebyl dán důvod i proto, že odvolatelka prostřednictvím svého zástupce jí podané odvolání před rozhodnutím odvolacího soudu doplnila (k tomu srov. i usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 3. 2002, sp. zn. 20 Cdo 2409/2000, uveřejněné v časopise Soudní judikatura, ročník 2002, sešit 5, č. 84). I proto jsou námitky dovolatelky o absenci podpisu odvolatelky (jejího zástupce) na podaném odvolání (jež má odvolací soud provedeným šetřením tak či onak za vyvrácené), resp. o neurčitosti odvolání (nerozumí-li dovolatelka klausuli o výhradě

pozdějšího doplnění blanketního odvolání) bezcenné.

Proto Nejvyšší soud – neshledávaje zmatečnosti ani jiné vady řízení, k nimž u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 věty druhé o. s. ř.) – přezkoumal napadený rozsudek odvolacího soudu ve smyslu § 242 odst. 2 věty první o. s. ř. v hranicích otázek vymezených dovoláním; o dovolání rozhodl bez jednání (srov. § 243 odst. 1 věty první o. s. ř.). Shledal, že dovolání není opodstatněné.

O nesprávné právní posouzení věci (naplňující dovolací důvod dle § 241a odst. 1 o. s. ř.) jde tehdy, posoudil-li odvolací soud věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně vybranou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

V posuzované věci žalobkyně podala žalobu o určení vlastnického práva státu k nemovitostem z původního majetku registrovaných církví a náboženských společností s odkazem na ustanovení § 18 odst. 1 zákona č. 428/2012 Sb., v situaci, kdy je jako vlastnice předmětných nemovitostí v katastru nemovitostí zapsána první žalovaná a žalobkyně tvrdí, že k nabytí vlastnictví (jeho převodu či přechodu) došlo v rozporu se zákonem.

Nejvyšší soud úvodem připomíná, že smyslem ustanovení § 18 odst. 1 zákona č. 428/2012 Sb. nebylo rozšíření účinků dosavadního omezení nakládání s dotčenými hodnotami založeného § 29 zákona o půdě a § 3 zákona č. 92/1991 Sb., nýbrž toliko překlenutí dosud konstatovaného nedostatku aktivní legitimace církevních právnických osob k podávání žalob na určení vlastnického práva státu k blokovanému majetku, s nímž bylo protiprávně disponováno, a že odpověď na otázku, zda nemovitosti bylo možné platně převést, je tedy nutné hledat pouze v tehdy platných a účinných předpisech (nikoli v § 18 odst. 1 zákona č. 428/2012 Sb., jenž nesměřoval k extenzi dosahu blokace církevního majetku, tím méně s retroaktivními účinky).

V posuzované věci i Nejvyšší soud vychází ze zjištění (skutkový stav věci, jak byl zjištěn odvolacím soudem, nemohl být dovoláním zpochybněn), že předmětné nemovitosti, jež představovaly hmotný majetek k 31. 12. 1990 zrušeného státního podniku, byly státem (zakladatelem) současně vloženy jako nepeněžitý vklad do (k témuž dni založené) akciové společnosti – první žalované.

Oporu pro státem učiněnou dispozici s předmětným majetkem poskytovalo ustanovení § 32 odst. 3 tehdy platného a účinného zákona č. 111/1990 Sb., o státním podniku, které v rámci tehdy započatých organizačních a strukturálních změn národního hospodářství umožňovalo zakladateli na základě předchozího souhlasu vlády (jenž zde byl udělen rozhodnutím vlády České republiky ze dne 19. 12. 1990, č. 361) do 31. 12. 1990 zrušit státní podnik bez likvidace a vložit hmotný majetek zrušeného podniku jako celek do akciové společnosti či jej smluvně převést do vlastnictví jiné právnické nebo fyzické osoby.

Problematika převodů majetku státu na fyzické nebo právnické osoby (tzv. velká privatizace) byla následně upravena zákonem č. 92/1991 Sb. (srov. § 1 odst. 1 zákona), který nabyl účinnosti 1. dubna 1991 a jenž současně – ustanovením § 3 odst. 1 tohoto zákona (ve znění účinném do 31. 12. 2012) vyloučil z procesu privatizace také „majetek, který na stát přešel po 25. únoru 1948 z vlastnictví církví, řádů a kongregací a náboženských společností“ (jenž dle dikce ustanovení „předmětem tohoto zákona není“). K účinkům tohoto ustanovení srov. např. závěry z rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 1. 3. 1999, sp. zn. 23 Cdo 185/98, uveřejněném pod č. 42/2000 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek. Takový majetek proto nemohl být privatizován podle tohoto právního předpisu.

Zákonem č. 92/1991 Sb. bylo současně zrušeno ustanovení § 28 zákona č. 111/1990 Sb., o státním

podniku (srov. část šestou – zvláštní, přechodná a závěrečná ustanovení – § 48 bod 1., zákona č. 92/1991 Sb.), které – obdobně jako pro danou věc rozhodné ustanovení § 32 odst. 3 věty první zákona č. 111/1990 Sb., jež takový postup zakladatele umožňovalo jen do 31. 12. 1990 a jeho aplikaci podmiňovalo nikoliv vydáním zákona, ale předchozím souhlasem vlády (srov. § 32 odst. 4 zákona č. 111/1990 Sb.) – také poskytovalo zakladateli možnost (za podmínek stanovených tehdy platnými předpisy; § 28 odst. 3) zrušit podnik bez likvidace a jeho hmotný majetek jako celek vložit do akciové společnosti, případně jej smluvně převést do vlastnictví jiné právnické či fyzické osoby.

Při absenci dalších intertemporálních ustanovení zákona č. 92/1991 Sb. ve vztahu k platnosti a účinkům do té doby provedených majetkoprávních dispozic je pak třeba přihlédnout i ke smyslu a účelu interpretovaného derogačního ustanovení, jak jej deklaroval i navrhovatel předpisu v důvodové zprávě k zákonu, uváděje, že po odstranění ustanovení § 28 zákona o státním podniku (kdy ustanovení § 32 zákona stalo se již po 31. 12. 1990 bez dalšího obsoletním) „nadále nebude možno vkládat majetek do obchodních společností anebo smluvní jej převádět do vlastnictví právnických a fyzických osob jiným způsobem, než je stanoveno tímto zákonem“; z tohoto je evidentní, že platnost a účinky do té doby uskutečněných právních úkonů (smluvních převodu či vkladů majetku do zakládaných akciových společností podle zákona č. 104/1990 Sb.), zůstaly nedotčeny. Jiný závěr znamenal by ostatně pravou zpětnou účinnost (retroaktivitu) právní úpravy, jež není přípustná (patří-li k definičním znakům právního státu i princip právní jistoty a ochrany důvěry účastníků právních vztahů v právo a kdy součástí právní jistoty je také zákaz pravé zpětné účinnosti právních předpisů; srov. například právní názor uvedený v nálezu pléna Ústavního soudu České republiky ze dne 28. 2. 1996, sp. zn. Pl. ÚS 9/95, uveřejněném pod č. 16 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu České republiky, sv. 5, roč. 1995 - I. díl, a v nálezu pléna Ústavního soudu České republiky ze dne 4. 2. 1997, sp. zn. Pl. ÚS 21/96, uveřejněném pod č. 63/1997 Sb.).

V posuzované věci došlo k dispozici s předmětným majetkem jeho vložením do současně zakládané akciové společnosti jako nepeněžitý vklad (splacený zakladatelským plánem) již k 31. 12. 1990 podle tehdy platné a účinné právní úpravy (§ 32 odst. 3 zákona č. 111/1990 Sb., o státním podniku; § 25 zákona č. 104/1990 Sb., o akciových společnostech), jež takové dispozice s majetkem umožňovala (předpokládala), aniž by z nich vylučovala věci z původního majetku registrovaných církví a náboženských společností. K dispozici s majetkem tedy došlo mimo proces tzv. velké privatizace a před účinnosti jí regulujícího zákona č. 92/1991 Sb. (jenž v té době nebyl ani platný a příslušná ustanovení zákona o státním podniku o vložení majetku bez likvidace zrušeného podniku do akciové společnosti derogoval až s účinky k 1. 4. 1991). Z toho logicky vyplývá, že realizovaný majetkoprávní úkon, učiněný zakladatelem tři měsíce před účinností nové právní úpravy privatizace nelze posuzovat prizmatem později přijatého právního předpisu a pokládat jej pro rozpor s ním (ustanovením § 3 odst. 1 zákona č. 92/1991 Sb.) za neplatný, případně mu „dodatečně“ odnímat právní účinky, jež mu přiznávaly platné a účinné právní předpisy.

Dovozuje-li pak žalobkyně neplatnost majetkoprávního úkonu zakladatele (rozhodnutí ministra životního prostředí České republiky ze dne 29. 12. 1990, č. 4195/BM/90) z toho, že se jím vkládá majetek současně zrušeného státního podniku do akciové společnosti, která – dle mínění dovolatelky – nebyla ani založena (s tím, že k jejímu založení mělo dojít až zakladatelským plánem a schválením stanov dne 31. 12. 1990), činí tak na pokladě jiného skutkového stavu, než který o věci učinil odvolací soud, který uzavřel, že účinky označeného rozhodnutí o zrušení státního podniku dle jeho obsahu nastaly až k 31. 12. 1990, kdy – podle odvolacím soudem současně učiněného zjištění – byl vyhotoven jak zakladatelský plán, tak i stanovy společnosti a kdy zakladatel současně vložil předmětné nemovitosti jako hmotný nepeněžitý vklad do zakládané akciové společnosti. Pro otázky skutkové rozsudek odvolacího soudu k dovolacímu přezkumu otevřen není (nejde o uplatnění dovolacího důvodu dle § 241a odst. 1 o. s. ř.). Zákonnost procesu založení první žalované přitom byla prověřována již rejstříkovým soudem v řízení o povolení zápisu do podnikového rejstříku, které – a to

již před více než dvaceti lety – vyústilo v rozhodnutí o povolení zápisu první žalované do podnikového rejstříku, před jehož vydáním byl rejstříkový soud povinen zkoumat, zda jsou splněny předpoklady pro zápis obchodní společnosti vyžadované právními předpisy (srov. § 112 odst. 2 zákona č. 109/1964 Sb., hospodářský zákoník, ve znění platném a účinném do 31. 12. 1991; § 27 odst. 2 zákona č. 104/1990 Sb., o akciových společnostech). Po nabytí účinnosti zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník (k l. lednu 1992), se zápisy v podnikovém rejstříku vedeném podle dosavadních předpisů považovaly za zápisy v obchodním rejstříku podle tohoto zákona (§ 768 odst. 1 obchodního zákoníku).

Je-li tedy pro posouzení platnosti majetkoprávního úkonu a práv a povinností z něj plynoucích rozhodující stav v době, kdy byl tento úkon učiněn, pak ani pozdější omezení státu v dispozicích s určitým majetkem, nadto stanovené právním předpisem, jímž se zde – jak vidno shora – práva a povinnosti účastníků neřídí, nemohlo zamezit vzniku vlastnického práva akciové společnosti k nemovitostem, jež představovaly splacený hmotný nepeněžitý vklad do společnosti, byť vlastnické právo k nim nemohla akciová společnost nabýt dříve, než vznikla zápisem do podnikového rejstříku (§ 27 zákona č. 104/1990 Sb., o akciových společnostech) a kdy se stala právnickou osobou způsobilou mít práva a povinnosti.

Uvedené závěry nejsou v rozporu ani s úvahami, jimiž Nejvyšší soud dříve podpořil dovolatelkou odkazované nemeritorní rozhodnutí – usnesení ze dne 15. 9. 2010, sp. zn. 29 Cdo 326/2010, jímž bylo odmítnuto dovolání v jiné věci, v řízení o žalobě akciové společnosti na doplacení hodnoty nepeněžitého vkladu v penězích, a to mimo jiné i s argumentací, že splacení nepeněžitého vkladu zakladatelem, k němuž došlo zakladatelským plánem, nemohlo být v rozporu s ustanovením právního předpisu, jenž nabyl platnosti a účinnosti až poté, kdy k tomuto úkonu došlo.

Proto Nejvyšší soud uzavírá, že ani ustanovení § 3 odst. 1 zákona 92/1991 Sb. (ve znění účinném do 31. 12. 2012) nepůsobí zpětně na právní úkony, jimiž bylo nakládáno s majetkem v něm uvedeným v době před účinností tohoto právního předpisu (před 1. 4. 1991) a nemohlo proto zamezit nabytí vlastnického práva akciovou společností (založenou podle zákona č. 104/1990 Sb.) k nemovitostem, které do ní vložil stát coby zakladatel jako nepeněžitý vklad před účinností zákona č. 92/1991 Sb., postupem podle § 32 odst. 3 zákona č. 111/1990 Sb.

Sluší se dodat, že nakládání s předmětnými nemovitostmi, k němuž zde došlo i před účinností zákona č. 229/1991 Sb. (ta nastala 24. 6. 1991), nemohlo odporovat ani dovolatelkou současně odkazovanému blokačnímu ustanovení § 29 tohoto zákona (k účinkům tohoto blokačního ustanovení a jeho funkci srovnej též odůvodnění nálezu Ústavního soudu ze dne 1. 7. 2010, sp. zn. Pl. ÚS 9/07, uveřejněného pod č. 242/2010 Sb.).

Na správnost rozhodnutí pak nemají vliv ani nikoliv zcela přesné úvahy odvolacího soudu, dovolatelkou takto důvodně kritizované, že vlastnictví (nikoliv snad plnou dispozici) k nemovitostem představujícím hmotný nepeněžitý vklad do společnosti pozbyl stát (vkladatel) již okamžikem jejich vložení do akciové společnosti (splněním vkladové povinnosti) a že se stal vlastníkem akcií (ačkoliv akcii nebylo možno vydat před účinností zápisu do podnikového rejstříku, před jehož účinností mohl zakladatel vydat toliko zatímní list, vyměnitelný později za akcii jmenovité hodnoty znějící na jméno nebo na majitele; srov. § 7 zákona č. 104/1990 Sb., o akciových společnostech). V zájmu úplnosti argumentace k dovolacím námitkám sluší se dodat, že podle relevantní právní úpravy, jež se zde aplikuje (zákon č. 104/1990 Sb., o akciových společnostech; zákon č. 109/1964 Sb., hospodářský zákoník) pro vznik vlastnického práva obchodní společnosti k nemovitosti do ní vložené nebylo zapotřebí registrace státním notářstvím (k tomu srov. přiměřeně např. rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 14. 12. 2005, sp. zn. 29 Odo 1084/2004, a sp. zn. 29 Odo 593/2005) a že zápisy do evidence nemovitostí (dle právního stavu do 31. 12. 1992) měly účinky toliko evidenční.

Dovolatelkou naposled zdůrazňované pravidlo výkladu restitučních předpisů ex favore restitutionis (jež dovolatelka odvozuje z judikatury Ústavního soudu vztahující se k interpretaci jiných restitučních předpisů, kdy ovšem i sám zákon č. 428/2012 Sb. ve svém ustanovení § 18 odst. 4 uvádí, že „při aplikaci zákona šetřen jeho účel spočívající ve zmírnění křivd v rozhodném období“) nemůže soudy vést k tomu, aby vybočily ze zákonného rámce majetkového vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi či modifikovaly rozsah blokace majetku církvím původně náležejícího coby předpokladu restitučního procesu. Jak již výše uvedeno, smyslem ustanovení § 18 odst. 1 zákona nebylo rozšířit účinky dosavadního omezení nakládání s dotčenými hodnotami založeného ustanoveními § 29 zákona o půdě a § 3 zákona č. 92/1991 Sb., či vztáhnout je i na úkony učiněné v době před účinností těchto právních předpisů (kdy v posledně uvedeném případě šlo by o příkaz rozporný i s principem právní jistoty). Restituční zákonodárství bylo směřováno ke zmírnění toliko některých majetkových křivd a bylo věcí zákonodárce, jaký rozsah (z hlediska osobního, věcného či časového) a způsob (vydání věcí in natura, poskytnutím náhrady finanční) zmírnění majetkových křivd stanoví (k tomu srov. i důvody plenárního nálezu Ústavního soudu ze dne 29. 5. 2013, sp. zn. Pl. ÚS 10/13, uveřejněného pod č. 177/2013 Sb.). V této souvislosti sluší se také připomenout, že za majetek, jenž nelze oprávněným osobám z nejrůznějších důvodů in natura vydat (tedy i proto, že věci, jejichž ztráta stala se v rozhodném období předmětem majetkové křivdy, nejsou již ve vlastnictví státu), je církvím a náboženským společnostem vyplácena finanční náhrada (srov. § 15 zákona č. 428/2012 Sb.), která – kromě vypořádání majetkových vztahů mezi státem a církvemi – nezpochybnitelně plní právě i funkci restituční (k povaze finanční náhrady srovnej i důvody deklarované předkladatelem zákona v důvodové zprávě k tomuto ustanovení právního předpisu).

Z uvedeného vyplývá, že rozhodnutí odvolacího soudu, jímž byla zamítnuta žaloba na určení vlastnického práva státu k předmětným nemovitostem, k nimž nabyla první žalovaná vlastnické právo v procesu svého založení a vzniku před více než dvaceti lety a v souladu s tehdy platnými a účinnými právními předpisy, je správné.

Proto Nejvyšší soud podané dovolání zamítl (srov. § 243d písm. a/ o. s. ř.).

zdroj: www.nsoud.cz

Právní věta - redakce.

Další články:

- Náklady řízení (exkluzivně pro předplatitele)
- Propuštění duchovních (exkluzivně pro předplatitele)
- Skutková zjištění
- Tarifní hodnota (exkluzivně pro předplatitele)
- Předčasný důchod
- Předběžné opatření
- Prozatímní rozhodnutí
- Prozatímní rozhodnutí
- Imise (exkluzivně pro předplatitele)
- Neplatnost právního úkonu
- Ochrana přírody (exkluzivně pro předplatitele)